

Методологія та методи соціологічного дослідження в цифрову добу

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Аналітика соціальних даних
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна(денна)/заочна/дистанційна/змішана
Рік підготовки, семестр	1 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	5,0 кред. ЄКТС/150 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен
Розклад занять	
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: доцент, кандидат філософських наук, доцент, Піголенко Ігор Вікторович, e-mail: pigolenko@gmail.com Практичні / Семінарські: доцент, кандидат філософських наук, доцент, Піголенко Ігор Вікторович, e-mail: pigolenko@gmail.com
Розміщення курсу	Посилання на дистанційний ресурс Moodle: https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=6890

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Під час вивчення цієї навчальної дисципліни студенти зможуть познайомитися із методологічним та методичним аспектами підготовки програми соціологічного дослідження, буде розглянуто теоретико-методологічні основи вибіркового методу опитування, який має на меті дати студентам знання щодо методів збирання інформації у кількісних та якісних соціологічних дослідженнях, етапів програмування й реалізації емпіричних соціологічних досліджень, а також технік, що забезпечують надійність первинної соціологічної інформації. Курс передбачає також формування практичних навичок з розроблення програми та формування інструментарію соціологічного дослідження, контролю за якістю реалізації проекту на етапі збирання даних.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри.

Міждисциплінарні зв'язки: знання отримані студентами в межах курсу «Методологія та методи соціологічного дослідження в цифрову добу» можуть бути використовуватися ними не лише в вивчені спеціалізованих дисциплін, а й в практичній діяльності.

Відповідно до вимог ОНП метою дисципліни є формування у студентів здатностей:

- здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію (ФК 03);
- здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень (ФК 04).
- здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями (ФК 06).
- здатність презентувати результати наукових досліджень і готувати наукові доповіді та публікації програми (ФК 10).
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 01);

- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК 03).

Відповідно до вимог ОПШ в результаті засвоєння дисципліни студенти зможуть:

- здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки (ПР 02);
- розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проєкти, з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя (ПР 03);
- застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань (ПР 04);
- вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей (ПР 07);
- планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки (ПР 09).
- узагальнювати результати власних наукових досліджень та презентувати їх у наукових доповідях, публікаціях (ПР 11);
- застосовувати сучасні новітні методи соціологічних досліджень в умовах цифровізації суспільних відносин (ПР 13).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора Word.

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Лабораторні	СРС
1	2	3	4	6
Розділ 1 Програма соціологічного дослідження: теоретико-методологічний розділ				
Тема 1. Програма соціологічного дослідження, як науковий документ.	9	2	2	5
Тема 2. Програма соціологічного дослідження. Проблема, об'єкт та предмет дослідження.	9	2	2	5
Тема 3. Програма соціологічного дослідження. Цілі, завдання та гіпотези дослідження.	9	2	2	5
Тема 4. Програма соціологічного дослідження. Інтерпретація та операціоналізація головних понять.	9	2	2	5
<i>Разом за розділом 1</i>	36	8	8	20
Розділ 2 Програма соціологічного дослідження: процедурно-методичний розділ				
Тема 5. Класифікація методів збору соціологічної інформації	8	2	2	4
Тема 6. Вимірювання в соціології.	9	2	2	5
Тема 7. Інструментарій соціологічного дослідження	8	2	2	4
Тема 8. Принциповий план дослідження.	7	0	2	5
Тема 9. Організація соціологічного дослідження	9	2	2	5

<i>Разом за розділом 2</i>	41	8	10	23
Розділ 3 Теоретичні основи вибірки				
Тема 10. Основні поняття та сутність вибіркового методу	9	2	2	5
Тема 11. Типи та методи вибірки	7	0	2	5
Тема 12. Паспортичка вибірки	7	0	2	5
<i>Разом за розділом 3</i>	23	2	6	15
Розділ 4 Методологічні основи вибірки				
Тема 13. Методи ймовірнісної (випадкової) вибірки	7	0	2	5
Тема 14. Методи не ймовірнісної (невипадкової) вибірки	7	0	2	5
Тема 15. Багатоступінчаста вибірка	7	0	2	5
<i>Разом за розділом 4</i>	21	0	6	15
Розділ 5 Особливості застосування вибірки у емпіричному дослідженні				
Тема 16. Розрахунок обсягу вибірки. Помилка вибірки	7	0	2	5
Тема 17. Контроль та ремонт вибірки	7	0	2	5
Тема 18. Репрезентативність вибірки	7	0	2	5
<i>Разом за розділом 5</i>	21	0	6	15
РГР, РР, ГР	8	0	0	8
Усього годин	150	18	36	96

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

4.1. Базова література

1. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. – К.: Наук. думка, 1996. – 232 с.
2. Паніотто В.І. Якість соціологічної інформації. – К., 1986. – 208 с.
3. Паніотто В. Статистичний аналіз соціологічних даних / В.І.Паніотто, В. С.Максименко, Н. М.Харченко. – Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. – 270 с
4. Сучасні методи збору і аналізу даних в соціології. Матеріали VI Міжнародних соціологічних читань пам'яті Н.В.Паніної. - К.: ІС НАНУ, 2013.
5. Чурілов М.М. Проектування вибіркового соціологічного дослідження. – К., 1986. – 183 с.

Зазначену літературу можна знайти в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка та методичному кабінеті ФСП (ауд. 503, 7 корп.)

4.2. Допоміжна література:

1. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорія, методи. - К.: Інститут соціології НАН України, 2000.
2. Головаха Е.И. Исследование социальных феноменов эпохи постсоветизма. Методология, теория, типология / Проблемы развития социологической теории. – К., 2001. – С. 13-19.
3. Городяненко В.Г. Социологический практикум: Учебно-методическое пособие. – К.: “Академия”, 1999. – 160 с.
4. Методические указания по организации выборки в социологическом исследовании / Сост.Н.Н.Чурилов. – К.: КИHX, 1990. – 20 с.
5. Соціальна експертиза в Україні: методологія, методика, досвід впровадження / За ред. Ю.І.Саєнка. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000. – 194 с.
6. Тарасенко В.І. Пізнавальні технології в українській соціології / Проблеми розвитку соціологічної теорії. – К., 2001. – С.19-25.
7. Туленков Н.В. Методология и методика социологических исследований. – К.: МАУП, 2000. – С. 109-112.
8. Шварц Г. Выборочный метод. - М., 1978. – 213 с.
9. Якісні дослідження в соціологічних практиках : [навч. посіб]; за ред. Н.Костенко, Л.Скокової. – К.: ІС НАНУ, 2009.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Денна форма

Лекційні заняття

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	<p>Тема 1. Програма соціологічного дослідження, як науковий документ.</p> <p>Етапи та процедури соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження – головний документ, який включає в себе передумови наукового пошуку. Програма як організаційна підстава дослідження. Головні типи соціологічного дослідження (теоретично-прикладне та прикладне). Специфіка побудови програми залежно від її типу. Розділи програми. Внутрішня та зовнішня функції програми.</p> <p>Завдання на СРС: Які основні типи емпіричного дослідження. У чому полягає їх специфіка? Які методологічні та методичні функції виконують ескіз та програма соціологічного дослідження? Намалуйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження.</p>
2	<p>Тема 2. Програма соціологічного дослідження. Проблема, об'єкт та предмет дослідження.</p> <p>Формулювання проблеми – вихідний пункт розробки програми. Теоретичні та прикладні проблеми. Головні вимоги до розгортання проблеми дослідження. Об'єкт та предмет дослідження, їх призначення. Вимоги до об'єкта дослідження. Об'єкт дослідження та одиниці спостереження. Поняття типологізації.</p> <p>Завдання на СРС: Які основні елементи повинна містити програма соціологічного дослідження? Що таке соціальний показник? Що таке «проблема»? Назвіть основні характеристики виробничої проблеми. Як пов'язані між собою об'єкт і предмет соціологічного дослідження. Наведіть приклад цього взаємозв'язку.</p>
3	<p>Тема 3. Програма соціологічного дослідження. Цілі, завдання та гіпотези дослідження.</p> <p>Висунення цілей дослідження як орієнтація на його кінцевий результат. Теоретично-прикладні та практичні цілі дослідження. Завдання дослідження. Послідовне висування програмних завдань залежно від головної мети дослідження. Методичні завдання. Гіпотеза – головний методологічний інструмент соціологічного дослідження. Джерело формулювання гіпотези. Логічна структура гіпотези та принципи її побудови. Типи гіпотез у соціологічному дослідженні. Гіпотеза головна та гіпотези-наслідки. Описові та пояснювальні гіпотези. Обґрунтування та можливість емпіричної перевірки гіпотез. Залежність типу соціологічного дослідження від гіпотези. Загальні вимоги до гіпотези.</p> <p>Завдання на СРС: Що таке «гіпотеза» в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Сформулюйте мету, завдання та гіпотези соціологічного дослідження злочинності та її основних причин.</p>
4	<p>Тема 4. Програма соціологічного дослідження. Інтерпретація та операціоналізація головних понять.</p> <p>Виокремлення головних понять дослідження. Інтерпретація понять як процедура їх пояснення, уточнення їх змісту, який складає концептуальну схему дослідження. Види інтерпретації головних понять (теоретична, емпірична, операційна). Сутність інтерпретації, головні процедури. Нормативні вимоги до процедур інтерпретації. Попередній системний аналіз об'єкта дослідження.</p> <p>Завдання на СРС: У чому полягає суть теоретичної інтерпретації та операціоналізації понять? Як пов'язані між собою ці поняття? Наведіть приклад багаторівневої інтерпретації поняття «ставлення молоді до приватного підприємництва».</p>
5	<p>Тема 5. Класифікація методів збору соціологічної інформації</p> <p>Класифікація методів збору соціологічної інформації. Критерії класифікації методів соціологічних досліджень. Взаємозв'язок мети дослідження та методів. Кількісні методи</p>

	<p>в соціології: їх переваги та обмеження. Соціологічні опитування та їх різновиди: поштові опитування, телефонні опитування, індивідуальні та групові опитування; експертні опитування; моніторингові опитування як різновид вивчення громадської думки; експрес-опитування. Контент-аналіз як кількісний метод соціологічного дослідження. Якісні методи в соціології та сфери їх застосування. Метод фокус-груп. Поглиблене (глибинне) інтерв'ю. Соціологічний експеримент. Метод спостереження та його особливості. Тестові методики. Пізнавальні можливості кожного з методів.</p> <p>Завдання на СРС: Назвіть якісні методи соціологічного дослідження. Як Ви розумієте поняття "репрезентативність"? Яку роль воно виконує у соціології? Які методи соціологічних досліджень соціологія запозичила з природничих наук? Назвіть і опишіть їх. Кому належить і в чому полягає ідея використання експерименту в соціальних науках? Як співвідносяться між собою стратегічний і робочий плани соціологічного дослідження? Якими є основні блоки робочого плану соціологічного дослідження? Коли і в яких випадках використовуються якісні методи соціологічного дослідження?</p>
6	<p>Тема 6. Вимірювання в соціології.</p> <p>Пошук та конструювання еталону вимірювання. Перевірка процедур первинного вимірювання на надійність. Характеристика головних шкал (номінальної, порядкової, інтервальної, відношення). Шкали Гуттмана та Терстоуна. Обмеження квантифікації первинних соціальних характеристик.</p> <p>Завдання на СРС: Наведіть приклад номінальної шкали. Які математичні перетворення можливі при використанні номінальних шкал? У чому полягає відмінність між поняттями «змінна» та «ознака»?</p>
7	<p>Тема 7. Інструментарій соціологічного дослідження</p> <p>Логічна й організаційна структура анкети. Класифікація питань анкети. Загальні та часткові питання. Застосування питань-фільтрів. Питання в формі таблиць. Контактні та буферні питання. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна). Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети. Демографічний блок анкети. Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата). Правило лійки. Вимоги, пропоновані до анкетних питань. Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема тих, що не відповіли", проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми). Композиція і технічне оформлення анкети. Графічне оформлення. Пілотаж опитувальника.</p> <p>Завдання на СРС: В чому полягає вимога однозначності запитань анкети? Коротко охарактеризуйте основні помилки формулювань. У чому полягає значення запитань-фільтрів? Назвіть переваги та недоліки відкритих запитань.</p>
8	<p>Тема 8. Організація соціологічного дослідження.</p> <p>Проблеми погодження науково-теоретичних, методичних та організаційно-технічних процедур з цілями дослідження. Послідовність процедур дослідження та координація діяльності його учасників. Головні нормативні вимоги до організації соціологічного дослідження. План науково-дослідницької роботи. Сітьовий графік. Етапи та процедури: підготовчий, оперативний, результуючий. Етапи проектування інструментарію дослідження. Інструкції виконавцям польових робіт. Етапи підготовки виконавців. Якісні знання, навички, які необхідні виконавцям. Типові труднощі та помилки в організації прикладного дослідження.</p> <p>Завдання на СРС: Розпишіть етапи робочого плану соціологічного дослідження проблем молоді сім'ї.</p>
9	<p>Тема 9. Основні поняття та сутність вибіркового методу.</p> <p>Поняття вибірки. Вибіркове дослідження поняття генеральної та вибіркової сукупності. Репрезентативність вибірки. Параметри генеральної та вибіркової сукупності. Методи вибірки. Структура вибірки.</p> <p>Завдання на СРС: Дайте визначення поняттям «генеральна сукупність», «вибіркова сукупність», «репрезентативність». Яким чином співвідносяться поняття «надійність» та «валідність»?</p>

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

сформувати у студентів:

- про місце і роль соціологічних досліджень в соціологічній науці, специфіку предмету і методу соціологічного дослідження;
- про структуру програми соціологічного дослідження як документу, що регламентує норми и логіку емпіричного пізнання;
- формулювання проблеми, визначення об'єкта і предмета дослідження, його мети і завдань;
- про написання стратегічного плану дослідження;
- про підготовку інструментарію соціологічного дослідження;
- про способи побудови концептуальної і операціональної моделей соціологічного дослідження як основи формулювання дослідницьких гіпотез;
- про особливості процесу формування вибірки з урахуванням формулювання проблеми, визначення об'єкта і предмета дослідження, його мети і завдань, стратегічного плану, вибору основного методу збору первинної соціологічної інформації.

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
Розділ 1 Програма соціологічного дослідження: теоретико-методологічний розділ	
1	<p>Тема 1.1. Програма соціологічного дослідження, як науковий документ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Програма соціологічного дослідження: сутність, функції. 2. Головні типи соціологічного дослідження. 3. Специфіка побудови програми залежно від типу соціологічного дослідження. 4. Головні розділи програми. <p>Завдання на СРС: Які основні типи емпіричного дослідження. У чому полягає їх специфіка? Які методологічні та методичні функції виконують ескіз та програма соціологічного дослідження? Намалюйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження.</p>
2	<p>Тема 1.2. Проблема, об'єкт та предмет дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблемна ситуація та проблема. 2. Головні вимоги до формулювання проблеми дослідження. 3. Теоретичні та прикладні проблеми. 4. Предмет дослідження. 5. Об'єкт дослідження. Об'єкт вимірювання та вимірювання об'єкта. 6. Одиниці спостереження. <p>Завдання на СРС: Які основні елементи повинна містити програма соціологічного дослідження? Що таке соціальний показник? Що таке «проблема»? Назвіть основні характеристики виробничої проблеми. Як пов'язані між собою об'єкт і предмет соціологічного дослідження. Наведіть приклад цього взаємозв'язку.</p>
3	<p>Тема 1.3. Цілі, завдання та гіпотези дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретично-прикладні та прикладні цілі дослідження. 2. Завдання дослідження. 3. Гіпотези: логічна структура, принципи побудови. 4. Типи гіпотез в соціологічних дослідженнях. 5. Головні вимоги до гіпотез. <p>Завдання на СРС: Що таке «гіпотеза» в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Сформулюйте мету, завдання та гіпотези соціологічного дослідження злочинності та її основних причин.</p>
4	<p>Тема 1.4. Інтерпретація та операціоналізація головних понять.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виокремлення головних понять. 2. Інтерпретація понять: сутність процедури. 3. Види інтерпретації та їх функції. 4. Теоретична інтерпретація головних понять. 5. Типові помилки теоретичної інтерпретації. 6. Емпірична інтерпретація.

	<p>7. Операціоналізація головних понять.</p> <p>8. Поняття “індикатор” в соціології.</p> <p>Завдання на СРС: У чому полягає суть теоретичної інтерпретації та операціоналізації понять? Як пов’язані між собою ці поняття? Наведіть приклад багаторівневої інтерпретації поняття «ставлення молоді до приватного підприємництва».</p>
Розділ 2 Програма соціологічного дослідження: процедурно-методичний розділ	
5	<p>Тема 2.1. Класифікація методів збору соціологічної інформації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація методів збирання соціологічної інформації: якісна та кількісна парадигми. 2. Кількісні методи в соціології: їх переваги та обмеження. 3. Якісні методи в соціології та сфери їх застосування. 4. Методи збору соціологічної інформації та їх характеристика. <p>Завдання на СРС: Специфіка наукового спостереження. Соціальний експеримент. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів. Контент-аналіз: стан та перспективи.</p>
6	<p>Тема 2.2. Вимірювання в соціології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вимірювання в соціології: особливості застосування. 2. Надійність вимірювання. 3. Типи шкал та їх характеристика. 4. Шкали Гуттмана та Терстоуна. <p>Завдання на СРС: Наведіть приклад номінальної шкали. Які математичні перетворення можливі при використанні номінальних шкал? У чому полягає відмінність між поняттями «змінна» та «ознака»?</p>
7	<p>Тема 2.3. Інструментарій соціологічного дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Логічна і організаційна структура анкети. 2. Класифікація питань анкети. 3. Загальні та часткові питання. 4. Застосування питань-фільтрів. 5. Питання в формі таблиць. 6. Контактні та буферні питання. 7. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна). 8. Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети. 9. Демографічний блок анкети. 10. Правило лійки. 11. Вимоги, пропоновані до анкетних питань. <p>Завдання на СРС: В чому полягає вимога однозначності запитань анкети? Коротко охарактеризуйте основні помилки формулювань. У чому полягає значення запитань-фільтрів? Назвіть переваги та недоліки відкритих запитань.</p>
8	<p>Тема 2.4. Принциповий план дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. План дослідження: сутність та функції. 2. Види планів. 3. Головні вимоги до побудови плану. <p>Завдання на СРС: Якими є основні блоки робочого плану соціологічного дослідження? Вам належить провести соціологічне дослідження ставлення студентів до навчання. Який варіант стратегічного плану ви оберете і чому?</p>
9	<p>Тема 2.5. Організація соціологічного дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні вимоги до організації дослідження. 2. Сітьовий графік дослідження. 3. Типові помилки в організації дослідження. <p>Завдання на СРС: Розпишіть етапи робочого плану соціологічного дослідження проблем молоді сім’ї.</p>
Розділ 3 Теоретичні основи вибірки	
10	<p>Тема 3.1. Основні поняття та сутність вибіркового методу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття вибірки. 2. Вибіркове дослідження поняття генеральної та вибіркової сукупності.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Репрезентативність вибірки. 4. Параметри генеральної та вибіркової сукупності. 5. Методи вибірки. 6. Структура вибірки. <p>Завдання на СРС: Яким чином співвідносяться поняття «надійність» та «валідність»?</p>
11	<p>Тема 3.2. Типи та методи вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Репрезентативна статистична вибірка. 2. Цільова вибірка. 3. Випадкова (безповторна та повторна) вибірка. 4. Багатоступінчаста вибірка. 5. Квотна вибірка. 6. Районована вибірка. 7. Серійна вибірка. 8. Ймовірнісна вибірка. 9. Систематична вибірка. 10. Гніздова вибірка. 11. Способи відбору. <p>Завдання на СРС: Які існують типи вибірок? Охарактеризуйте основні способи відбору, що визначають тип вибірки.</p>
12	<p>Тема 3.3. Паспортичка вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Способи опису вибірки в наукових виданнях. 2. Емпіричний об'єкт дослідження. 3. Кількість ступенів відбору та одиниці відбору. 4. Параметри вибірки. 5. Основа вибірки. 6. Опис пілотажу інструментарію. <p>Завдання на СРС: Охарактеризуйте структуру процесу формування вибіркової сукупності. Чи можуть одиниці відбору виступати одиницями спостереження?</p>
Розділ 4 Методологічні основи вибірки	
13	<p>Тема 4.1. Методи ймовірнісної (випадкової) вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття ймовірнісної (випадкової) вибірки. 2. Методи утворення ймовірнісної вибірки. 3. Простий випадковий відбір. 4. Систематичний відбір. 5. Кластерний відбір. 6. Стратифікований відбір. <p>Завдання на СРС: В чому полягає сутність принципу районування? Чим відрізняється кластерний (гніздовий) спосіб попередньої класифікації об'єкта від районування (стратифікації)?</p>
14	<p>Тема 4.2. Методи не ймовірнісної (невипадкової) вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття не ймовірнісної (невипадкової) вибірки. 2. Різновиди не випадкової вибірки. 3. Квотна вибірка. 4. Метод сніжної кому. 5. Метод основного масиву. 6. Метод стихійного відбору. 7. Види не ймовірнісного відбору. 8. Цільовий відбір. 9. Стихійний відбір. <p>Завдання на СРС: Наведіть найпоширеніші види цілеспрямованого підходу до побудови вибірки.</p>
15	<p>Тема 4.3. Багатоступінчаста вибірка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття багатоступінчастої вибірки. 2. Процедура побудови багатоступінчастої вибірки. 3. Метод систематичного відбору. 4. Одиниця відбору.

	<p>5. Ідеальні та реальні сукупності. 6. Концептуальний та проєктований об'єкт. 7. Помилка вибірки. 8. Типи помилок – випадкові та систематичні.</p> <p>Завдання на СРС: Що таке маршрутний метод? Наведіть приклад багатошаблевої випадкової вибірки.</p>
Розділ 5 Особливості застосування вибірки у емпіричному дослідженні.	
16	<p>Тема 5.1. Розрахунок обсягу вибірки. Помилка вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обсяг вибірки. 2. Види вибірок: мала, надмала вибірка. 3. Фактори, що впливають на обсяг вибірки. 4. Стратегія попереднього розрахунку. 5. Стратегія послідовного розрахунку. 6. Комбінована стратегія. 7. Довірчий інтервал. 8. Довірча ймовірність. 9. Поняття помилки вибірки. 10. Помилка репрезентативності. 11. Загальна характеристика помилки вибірки. 12. Випадкова та систематична помилки. 13. Способи уникнення помилок вибірки. <p>Завдання на СРС: Чим відрізняються випадкові помилки від систематичних? Що таке помилка репрезентативності?</p>
17	<p>Тема 5.2. Контроль та ремонт вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття контролю та ремонту вибірки. 2. Корекція вибіркової сукупності. 3. Корекція розподілів демографічних характеристик. 4. Зважування висхідних даних. 5. Корекція різко виділених відповідей респондентів. 6. Корекція пропущених відповідей. <p>Завдання на СРС: Які методи використовуються для корекції вибіркової сукупності? Зважування як спосіб формування відповідності вибіркової сукупності генеральній.</p>
18	<p>Тема 5.3. Репрезентативність вибірки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співставлення середніх показників розподілів вибіркової та генеральної сукупності. 2. Співставлення форм розподілу показників. 3. Розрахунок дисперсії, моди, медіани і нормального розподілу. 4. Показники дисперсії у генеральній та вибірковій сукупності. 5. Похибки репрезентативності. 6. Вплив похибок репрезентативності на результати наукового звіту. <p>Завдання на СРС: Що в першу чергу має враховувати автор проєкту вибірки, визначаючи мінімальний обсяг вибіркової сукупності?</p>

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Питання для самостійної роботи для студентів денної форми навчання прописані для кожного лекційного та практичного завдання.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, необхідним є активна робота на лекційних заняттях, однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Від студентів буде вимагатись активна участь на практичних заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного

опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив семінарські заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до екзамену разі 2 не атестацій). В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а семінарські завдання виконані студентом. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій або на екзамен. Студент, який виконає відповідні завдання отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей та виконання творчих завдань.

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Це слід робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені Силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлення позиції, читаючи з аркуша паперу знижує якість відповіді та оцінку.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: екзамен

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях, активна участь на лекційному занятті;

2) виконання індивідуального завдання, контрольних робіт, написання тез на конференцію або дні науки на факультеті, участь у всеукраїнській олімпіаді з соціології або політології.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, викладає її чітко і логічно.

Належна підготовка студента до практичного заняття займатиме в середньому 1,5-3 години.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті. Підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем в електронному кампусі.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю (екзамену) – наявність не менше 50 балів за семестр.

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

В рамках навчальної дисципліни «Методологія та методи соціологічного дослідження в цифрову добу» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно. Лекції проводяться з використанням презентацій про основні терміни, поняття, теорії, з урахуванням тематики занять. В рамках курсу передбачено ознайомлення з першоджерелами та їх обговорення на семінарських заняттях. Також в рамках курсу передбачено набуття практичних навичок, а саме підготовку програми соціологічного дослідження, інструментарію (анкети), формування та розрахунок вибірки.

Семінарське заняття передбачає підготовку виступів студентами за визначеними питаннями, участь в дискусії, висловлення власної думки тощо. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Готуючись до семінарського заняття студент має опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими джерелами, статтями в періодичних виданнях. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, активно включатись у обговорення питання. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу розібратися в тих питаннях які розглядаються в рамках дисципліни «Методологія та методи соціологічного дослідження в цифрову добу».

Позааудиторні заняття

Можлива участь студентів у неформальному гуртку для соціологів.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус) «Методологія та методи соціологічного дослідження в цифрову добу»

Складено доцентом, кандидатом філософських наук, доцентом, Піголенко Ігор Вікторович

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 23.06.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету¹ соціології і права (протокол № 11 від 27.06.2023)

¹Методичною радою університету– для загальноуніверситетських дисциплін.

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни «Методологія та методи соціологічного дослідження в цифрову добу» складається з балів, що отримуються за: доповіді, відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях.

Розподіл навчального часу за видами занять і завдань з навчальної дисципліни згідно з робочим навчальним планом

Семестр	Навч. час		Розп. навч. год		Контрольні заходи			
	Кредити	Акад. год.	Лекції	Сем.	МКР	РГР, РР, ГР	Реф.	Семестр. атест
1	5,0	150	18	36	1	1	-	екзамен

Розрахунок вагових балів

PCO з навчальної дисципліни складається з суми балів за контрольні заходи протягом семестру $R_k=100$.

R_k складається з балів, які студент отримує за наступні види робіт:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) активна робота семінарських заняттях;
- 3) РГР;
- 4) модульна контрольна робота.

1. Розрахунок вагових балів

PCO з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру (R_D).

$$R_D = r_{\text{сем.}} + r_{\text{акт.}} + r_{\text{ргр}} + r_{\text{мкр}} = 54 + 18 + 18 + 10 = 100 \text{ балів.}$$

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 3 бали при відповіді на одне питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 3 \text{ бали} * 18 = 54 \text{ бали}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 3 бали;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 2 бали;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 1 бал;
- «незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0 балів.

2. Активність роботи на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 1. Максимальна кількість балів на 50% практичних заняттях дорівнює $1 \text{ бал} * 18 = 18 \text{ балів}$.

Студент приймає активну участь в обговоренні питань теми практичного заняття – 1 бал.

Студент не приймає участь в обговоренні питань теми практичного заняття – 0 балів.

3. РГР, РР, ГР

Ваговий бал – 18.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 16 - 18 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 13 - 15 балів;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 9 - 12 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 9 балів – 0 балів.

4. Модульна контрольна робота

Ваговий бал – 10.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі – 9-10 балів;
- «добре», студент надав відповіді на 75% питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень – 7-8 балів;
- «задовільно», студент надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом – 5-6 балів;
- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на 5 балів, студент не орієнтується в матеріалі, вкрай обмежена відповідь – 0 балів.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

2. Порядок проведення екзаменаційного контролю

За результатами навчальної роботи за перші 8 тижнів «ідеальний» студент має набрати 25 балів. На першій атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг складає 25 і більше балів. На другій атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг складає 50 і більше балів. Сума стартової складової рейтингу – 50 балів. Необхідною умовою допуску до екзамену є зарахування усіх завдань на семінарах, а також МКР.

Для складання атестації з навчальної дисципліни кожен викладач використовує накопичувальну відомість, в яку заносяться нараховані бали за всі види виконаних студентом аудиторних та самостійних завдань (семінарські заняття, МКР, експрес-контроль тощо). Рейтингові бали заносяться у відомості рубіжного контролю (1-а, 2-а атестації) та екзамену.

У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, в атестаційній відомості виставляється «не атестований».

Допуск до екзамену має місце за значення $Re > 50$ балів. При отриманні менше ніж 50 балів студент має виконати додаткову роботу у формі написання та захисту роботи із заданої викладачем теми.

Екзамен має вигляд переліку питань, на які повинен відповісти студент. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю.

Таким чином, загальний (підсумковий) рейтинг студента розраховується як сума фактично отриманих балів за означеними видами робіт та з екзамену. Максимально можливий загальний бал студента складає 100 балів.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Питання до РГР, РР, ГР

1. Внутрішньо переміщені особи в приймаючих громадах: особливості адаптації.
2. Вторинна зайнятість студентської молоді в умовах кризового суспільства.
3. Європейська та національна ідентичності сучасної української молоді: можливості поєднання.
4. Міграція за межі України: масштаби, причини, наслідки та шляхи подолання.
5. Релігія для сучасної молоді: «мода» чи основа світосприйняття?
6. Рівень інтегрованості студентів-ВПО на новому місці навчання.
7. Соціальний капітал та економічний розвиток: імплікації для українського суспільства.
8. Актуальні питання діяльності старост в Україні
9. Трудова міграція української молоді: наміри та шляхи здійснення.
10. Трудові цінності сучасної молоді в Україні: від суспільства праці до суспільства без праці?

Питання до екзамену

1. Соціальні та наукові передумови виникнення емпіричної соціології.
2. Соціологічне дослідження як один з видів соціального дослідження.
3. Організація дослідження. Основні види соціологічних досліджень.
4. Основні етапи дослідження та необхідні нормативні документи.
5. Програма соціологічного дослідження: сутність, функції.
6. Головні типи соціологічного дослідження. Специфіка побудови програми залежно від типу соціологічного дослідження.
7. Головні розділи програми соціологічного дослідження.
8. Проблемна ситуація та проблема.
9. Головні вимоги до формулювання проблеми дослідження.
10. Теоретичні та прикладні проблеми.
11. Предмет дослідження.
12. Об'єкт дослідження. Об'єкт вимірювання та вимірювання об'єкта.
13. Одиниці спостереження.
14. Теоретично-прикладні та прикладні цілі дослідження.
15. Завдання дослідження.
16. Гіпотези: логічна структура, принципи побудови.
17. Типи гіпотез в соціологічних дослідженнях.
18. Головні вимоги до гіпотез
19. Виокремлення головних понять.
20. Інтерпретація понять: сутність процедури.
21. Види інтерпретації та їх функції.
22. Теоретична інтерпретація головних понять.
23. Типові помилки теоретичної інтерпретації.
24. Емпірична інтерпретація.
25. Операціоналізація головних понять.
26. Поняття "індикатор" в соціології.
27. Вимірювання в соціології: особливості застосування.
28. Надійність вимірювання.
29. Типи шкал та їх характеристика.
30. Шкали Гуттмана та Терстоуна.
31. Поняття генеральної та вибіркової сукупності.
32. Репрезентативність вибірки.
33. Одиниці спостереження, одиниці відбору.
34. Логічна і організаційна структура анкети.
35. Класифікація питань анкети.
36. Загальні та часткові питання.
37. Застосування питань-фільтрів.
38. Питання в формі таблиць.
39. Контактні та буферні питання.
40. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна).
41. Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети.
42. Демографічний блок анкети.
43. Правило лійки.
44. Вимоги, пропоновані до анкетних питань.
45. План дослідження: сутність та функції.
46. Види планів.
47. Головні вимоги до побудови плану.
48. Головні вимоги до організації дослідження.
49. Сітьовий графік дослідження.
50. Типові помилки в організації дослідження.
51. Вибіркове дослідження: поняття генеральної та вибіркової сукупності.
52. Поняття вибірки.
53. Репрезентативність вибірки.
54. Параметри генеральної та вибіркової сукупності.
55. Поняття ймовірнісної (випадкової) вибірки.
56. Поняття неймовірнісної (невипадкової) вибірки.

57. Види неймовірного відбору: цільовий та стихійний відбір.
58. Багатоступінчаста вибірка.
59. Систематична вибірка.
60. Районована вибірка.
61. Гніздова вибірка.
62. Квотна вибірка.
63. Спрямована вибірка.
64. Метод основного масиву.
65. Методи оцінки чисельності закритих груп.
66. Метод оцінки чисельності за даними загальнонаціональних опитувань.
67. Метод оцінки чисельності методом «Захоплення – повторення захоплення».
68. Метод систематичного відбору. Одиниця відбору.
69. Ідеальні та реальні сукупності.
70. Фактори, що впливають на обсяг вибірки.
71. Довірчий інтервал та довірна ймовірність.
72. Загальна характеристика помилки вибірки. Випадкова та систематична помилки.
73. Способи уникнення помилок вибірки.
74. Поняття контролю та ремонту вибірки.
75. Корекція вибіркової сукупності.
76. Способи опису вибірки в наукових виданнях.
77. Співставлення середніх показників розподілів вибіркової та генеральної сукупності.
78. Вплив похибок репрезентативності на результати наукового звіту.
79. Поняття надійності, валідності соціологічної інформації. Стійкість отриманих результатів.